

De Watertoets...

... en wat die betekent voor projectontwikkelaars, stedenbouwers en architecten

Nederland wordt steeds natter door neerslag, hoge waterstanden en bodemdaling.

Water vraagt ruimte, maar hoeveel dan? Wat kun je doen om een woonwijk een 'waterproof' toekomst te garanderen? Hoe voorkom je wateroverlast tijdens de bouw? Ontwerpen op waterbasis, wat levert dat op?

Om water goed in te passen bij de inrichting van stad en land is de watertoets in het leven geroepen en deze is per 1 november 2003 wettelijk verplicht.

Deze brochure geeft inzicht in wat de watertoets inhoudt en welke gelegenheid dat biedt aan u als projectontwikkelaar, stedenbouwer of (landschaps-)architect om tot een 'waterproof' ontwerp te komen en plannen met succes te realiseren.

www.watertoets.net

Helpdesk Watertoets
telefoon: 0320-298666
email: watertoets@riza.rws.minvenw.nl

De Watertoets

Het doel van de watertoets is dat waterhuishoudkundige doelstellingen zichtbaar en evenwichtig worden meegenomen bij alle waterhuishoudkundig relevante ruimtelijke plannen of besluiten, bijvoorbeeld voor stedenbouw of infrastructuur. Het gaat daarbij niet alleen om beperking van wateroverlast maar ook om watertekort en waterkwaliteit. De watertoets is sinds 1 november 2003 ook wettelijk verplicht voor streekplannen, streekplanuitwerkingen, regionale en gemeentelijke structuurplannen, bestemmingsplannen en voor vrijstellingen op grond van artikel 19, eerste lid, van de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

Wat houdt de watertoets in?

Om een veel gehoord misverstand recht te zetten: de watertoets is zeker niet bedoeld als een toets achteraf, als een bestemmingsplan al zo goed als gereed is! Het is eerder een aanpassing van de werkwijze binnen de reeds bestaande procedures, die de kans op succesvolle projecten vergroot.

De essentie van de watertoets is vooral een vroegtijdig contact tussen initiatiefnemers en waterbeheerders bij planvorming. De overheid die het ruimtelijk plan vaststelt is de formele initiatiefnemer. In het geval van een bestemmingsplan is dat de gemeente. De waterbeheerder is het waterschap, soms meerdere waterschappen en/of Rijkswaterstaat en/of de provincie als het om grondwater gaat.

De watertoets biedt veel ruimte voor maatwerk. Zo vroeg mogelijk in de planvorming bepalen de initiatiefnemer en waterbeheerder gezamenlijk de inhoudelijke criteria waaraan een plan zal worden getoetst. De waterbeheerder denkt vervolgens mee bij de planontwikkeling, toetst het conceptplan aan de criteria en stelt een wateradvies op. In het definitieve plan geeft de initiatiefnemer aan welke keuzes ten aanzien van water zijn gemaakt en waarom. Bij de formele beoordeling van een plan door de provincie wordt zowel de inhoud als het proces van de watertoets betrokken. Het schema op de achterzijde van deze brochure geeft een overzicht van de stappen in de watertoets.

Diverse provincies, gemeenten en waterschappen hebben afspraken gemaakt over hoe zij met de watertoets om gaan. Het verdient aanbeveling om daar kennis van te nemen want voor een klein plan is vaak geen uitgebreide watertoetsprocedure nodig. De watertoetscoördinator bij de provincie kan hierover informatie verstrekken.

In de nieuwe Handreiking Watertoets 2, die u met de onderstaande bestelbon kunt verkrijgen, wordt uitgebreid beschreven hoe de watertoets kan werken bijvoorbeeld bij een bestemmingsplan.

Contact met de waterbeheerder ook in uw belang

Ondanks dat projectontwikkelaars, stedenbouwkundigen en (landschaps-)architecten in formele zin geen plaats hebben in de watertoets kunnen zij een belangrijke rol spelen bij de planontwikkeling en realisatie. De projectontwikkelaar als initiatiefnemer, de stedenbouwkundige als adviseur voor de gemeente en de ontwerper in opdracht van een particulier of projectontwikkelaar zijn daar voorbeelden van.

Als het spel van de watertoets goed gespeeld wordt - rekening houdend met water vanaf de eerste ideefase - is de kans groot dat het wateradvies, dat de waterbeheerder afgeeft naar aanleiding van het (voor)ontwerpplan, weinig nieuws oplevert. Het risico dat de waterbeheerder in de latere fasen van de planprocedure bezwaar aantekent of in beroep gaat is daarmee ook aanzienlijk verkleind. Ook in de beoordelingsfase, waarbij een plan ter goedkeuring voorligt bij (meestal) de provincie, en tijdens de uitvoeringsfase, wanneer de vergunningprocedures doorlopen worden, is het risico op planvertraging kleiner. Bovendien kunnen door tijdig in te spelen op de waterhuishoudkundige situatie waterproblemen tijdens de bouw worden voorkomen.

Synergie en kwaliteit

Vroegtijdig contact met de waterbeheerders is ook bij het ontwerp van belang. Immers: vroeg in de ideefase is de speelruimte het grootst! In een al ver uitontwikkelde ontwerp of plan daarentegen is het moeilijker en vaak kostbaar om wateraspecten alsnog in te voegen. Waterbeheerders kunnen u helpen aan kennis over water, over hoe het water stroomt en over technieken om daar goed mee om te gaan. Met deze kennis én doordat bij de watertoets de eisen aan het ontwerp eerder en helder op tafel komen ontstaat ruimte voor maatwerk, kwaliteit en creativiteit! Dan kunt u al uw energie richten op passende (stede)bouwkundige concepten en 'waterproof' ontwerpen.

De Handreiking Watertoets 2

Eind 2003 verschijnt de nieuwe Handreiking Watertoets 2. Deze geeft per soort ruimtelijke planprocedure aan hoe de rollen van de verschillende partijen zijn en hoe het watertoetsproces zodanig ingevuld kan worden dat inhoudelijk maatwerk wordt bereikt. Geen twee ruimtelijke plannen zijn immers precies hetzelfde. In de handreiking worden veel voorbeelden beschreven. U kunt deze handreiking door middel van onderstaande bon bestellen.

bestelformulier Handreiking Watertoets 2

naam :
organisatie :
postadres :
postcode :
plaats :
bestelt hierbij ex. van de Handreiking Watertoets 2.

Voor verzending van de Handreiking Watertoets 2 worden geen kosten in rekening gebracht.

Dit formulier kunt u sturen naar:
D. Veenstra
RIZA, afdeling IHR
Postbus 17
8200 AA Lelystad

verzenden per email kan ook:
d.veenstra@riza.rws.minvenw.nl

Uw uitdaging: 'waterproof' ontwerpen!

Inpassen van water leidt tot een kwalitatief beter ontwerp dat tegen een 'waterstootje' kan. Gemeente en kopers zijn blij met een project of huizen zonder waterproblemen. Bovendien kan water in stedenbouwkundige plannen veel bijdragen aan de ruimtelijke structuur en de belevingswaarde.

Meer water hoeft ook niet altijd te betekenen minder bouwen: er zit een wereld aan mogelijkheden tussen woonark en regenton! Uw creativiteit kan een bijdrage leveren aan een betaalbare oplossing van het water vraagstuk door water te combineren met wonen, werk en mobiliteit. Als u die mogelijkheden tijdens de planvorming onder de aandacht brengt van gemeente en waterbeheerders kan dat leiden tot andere keuzes en nieuwe kwaliteiten van de leefomgeving.

Uw project 'waterproof' realiseren!

Tijdens de uitvoering van een project zijn er keuzes te maken die in een formeel ruimtelijk plan zoals een bestemmingsplan niet geregeld kunnen worden. Goed contact met de waterbeheerder maakt het mogelijk daarop reeds in het ontwerp stadium te anticiperen. Door bijvoorbeeld bij het bouwrijp maken van grond eerst ruimte voor water te realiseren, kunnen vertragingen door wateroverlast op de bouwplaats en klachten door kopers worden voorkomen.

DE WATERTOETS STAPSGEWIJS

Aandachtspunten voor ontwerpers en projectontwikkelaars

Bij locatiekeuze, grondvererving en ideeontwikkeling zicht krijgen op toekomst van de grond of eisen aan het project:

- Contact met waterbeheerder.
- Kennis nemen van waterkanskaarten, gemeentelijke waterplannen en deelstroomgebiedsvizies.

Ideefase

maakt formeel geen deel uit van de watertoets-procedure

Formele rollen in de watertoets (overheden)

- Deelnemen aan overleg over / kennis nemen van waterhuishoudkundige criteria (bijv. ruimteclaims voor water) en werksafspraken.
- Taakverdeling projectontwikkelaar en gemeente regelen
- Anticiperen: vertaalslag maken naar concepten voor waterproof ontwerp en realisatie.

Initiatieffase

Initiatiefnemer
Informeert en betreft de waterbeheerder(s) zo vroeg mogelijk en vraagt om specifieke watersysteemkennis.

Waterbeheerder
Informeert de initiatiefnemer over het watersysteem, overlegt met de initiatiefnemer over wateraandachtspunten en criteria en stelt prioriteiten.

Initiatiefnemer en waterbeheerder
Maken samen duidelijke inhoudelijke en procesafspraken en leggen deze evt. vast in een *afsprakennotitie*.

Afspraken

- Meedoen in het ontwerpproces.
- Inbrengen van concepten voor waterproof ontwerp en uitvoering, mogelijke combinaties van water met wonen, werk en mobiliteit.
- Nadere eisen voor ontwerp op tafel krijgen.
- In het wateradvies kunnen ook zaken genoemd worden die moeten worden geregeld in de uitvoeringsfase.

Ontwikkel- en adviesfase

Initiatiefnemer
Ontwerpt het plan m.b.v. de criteria en betreft de waterbeheerder bij het ontwerpproces.

Waterbeheerder
Denkt mee in het ontwerpproces.

Waterbeheerder
'Toetst' of het (voor)ontwerpplan aan de afgesproken criteria voldoet en stelt hierover een *wateradvies* op.

Wateradvies

Afspraken over overeenkomsten met projectontwikkelaars kunnen deel uitmaken van de waterparagraaf.

Besluitvormingsfase

Initiatiefnemer
Weegt de waterspecten definitief af m.b.v. het wateradvies en verantwoordt de afwegingen in een *waterparagraaf*.

Waterparagraaf

Beoordelingsfase

Beoordelaar (in het geval van een bestemmingsplan Gedeputeerde Staten)
Beoordeelt het ruimtelijk plan, inclusief inhoud en proces van de watertoets.

- Waterbeheerder betrekken bij overeenkomst met projectontwikkelaar en bij nader ontwerp geeft meer kans op soepele vergunningprocedures
- Detailinformatie vergaren over (variatie in) waterpeilen en kwaliteitseisen t.b.v. 'waterproof' ontwerpen en bouwen

Uitvoeringsfase

maakt formeel geen deel uit van de watertoets-procedure

Links

www.watertoets.net

Naast een algemene kennismaking met de achtergronden van de watertoets kunt u op de website informatie vinden over o.a. actuele ontwikkelingen zoals de wettelijke verankering in het Besluit op de Ruimtelijke Ordening, de Helpdesk Watertoets, het Vraag en antwoordenboek, cursussen en belangrijke informatiebronnen.

www.H2Oland.nl

Architecture with wet feet. Een Engelstalige website van de Bond van Nederlandse Architecten. Op deze site veel aansprekende voorbeelden van hoe de combinatie van architectuur en water kan leiden tot creatieve ontwerpen en nieuwe inzichten. Voorbeelden onder andere op het gebied van stedenbouw, landschapsplanning en ontwerp van infrastructuur.

Colofon

Deze brochure is een uitgave van de landelijke Projectgroep Watertoets waarin rijk, provincies, waterschappen en gemeenten vertegenwoordigd zijn. De Projectgroep begeleidt de invoering van de watertoets in de praktijk.

Redactie

L. Jorna en J. Simons (RIZA)

Foto's

www.waterstudio.nl en Hollandse Hoogte, Amsterdam

Vormgeving

H. Bos (RIZA)

Druk

Evers Litho & Druk, Almere

Uitgave

november 2003

Meer informatie

Helpdesk Watertoets
telefoon: 0320-298666
email: watertoets@riza.rws.minvenw.nl

Mede in uw belang wil de Helpdesk Watertoets zo goed mogelijk op de hoogte blijven van wat er speelt. U kunt een waardevolle bijdrage leveren aan de kennisuitwisseling rond de watertoets door handreikingen, ervaringen (goede en slechte), communicatiemateriaal e.d. op te (blijven) sturen naar de Helpdesk Watertoets, RIZA, afdeling IHR, Postbus 17, 8200 AA Lelystad of naar het email adres hierboven.